

Opinia prawna ws. finansowania Prawosławnego Seminarium Duchownego

Autor tekstu: **Paweł Borecki**

Opinia prawna w sprawie poselskiego projektu ustawy o finansowaniu Prawosławnego Seminarium Duchownego w Warszawie z budżetu państwa

Projekt w zakresie formy legislacyjnej oraz w brzmieniu wyraźnie nawiązuje do ustaw oraz projektów ustaw o finansowaniu z budżetu państwa katolickich szkół wyższych: Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Papieskiej Akademii Teologicznej, Instytutu Teologicznego im. św. Jana Kantego w Bielsku-Białej, Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie oraz Wyższej Szkoły Filozoficzno – Pedagogicznej „Ignatianum” w Krakowie. Analizowane przedłożenie wyróżnia się jednak przedmiotem regulacji, jest nim finansowanie przez państwo uczelni kształcącej **wyłącznie** kandydatów do stanu kapłańskiego, w tym konkretnym przypadku - Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego.

Podobnie jak złożone u progu obecnej kadencji Sejmu projekty ustaw o finansowaniu z budżetu państwa katolickich szkół wyższych, powyższy projekt jest sprzeczny z konstytucyjnymi zasadami stosunków wyznaniowych. Jest nie do pogodzenia z wyrażoną w art. 25 ust. 2 zasadą, że władze publiczne zachowują bezstronność w sprawach przekonań religijnych światopoglądowych i filozoficznych obywateli. Termin „bezstronność”, zgodnie z intencją historycznych twórców art. 25 ust. 2 Konstytucji, winien być traktowany jako synonim terminu „neutralność”. Przeznaczając środki finansowe przymusowo wyegzekwowane od obywateli, bez względu na wyznanie, na finansowanie placówek oświatowych kształcących duchownych jakiegokolwiek wyznania, władze publiczne, w szczególności Sejm, wyraźnie wskazują na swoje poparcie dla określonej doktryny religijnej. Środki mają być przeznaczone na wykształcenie osób, których zadaniem będzie kultywowanie i propagowanie wyznania prawosławnego oraz celebrowanie związanych z tym obrzędów. Postronny obserwator, w przypadku wejścia w życie analizowanego projektu ustawy, uzyska podstawy do twierdzenia, że wobec wspomnianego wyznania państwo przewiduje szczególne preferencje, jest zainteresowane jego ugruntowaniem i rozwojem w większym stopniu niż innych doktryn religijnych, światopoglądowych lub filozoficznych funkcjonujących w społeczeństwie polskim.

W art. 10 ust. 1 ustawy z 17.5.1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania Rzeczpospolita Polska została określona jako państwo świeckie, neutralne w sprawach religii i przekonań. Omawiany projekt ustawy pozostaje w sprzeczności z tak określonym charakterem państwa. Ma konfesyjny cel i wikła państwo w sprawy religijne. Państwo świeckie nie finansuje szkół wyznaniowych jako takich. W państwie świeckim dopuszczalne są jedynie takie formy pomocy, które dotyczą uczniów, a nie szkół jako podmiotów związanych z określonymi związkami wyznaniowymi. Z tego rodzaju form wsparcia korzystają już alumni Prawosławnego Wyższego Seminarium Duchownego, np. z ulg na przejazdy PKP czy środkami komunikacji miejskiej, na zasadach przewidzianych dla studentów szkół wyższych.

Projekt, podobnie jak inne wyżej wymienione przedłożenia, dotyczące finansowania placówek katolickich, narusza zasadę wyrażoną w art. 10 ust. 2 ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, że państwo oraz państwowe jednostki organizacyjne nie dotują ani nie subwencjonują kościołów i innych związków wyznaniowych. Zadaniem ustawodawcy jest tej zasady przestrzegać, a nie mnożyć od niej wyjątki. Tego rodzaju praktyka pogłębia jedynie niespójność polskiego systemu prawa wyznaniowego, nadaje wspomnianym przepisom ustawy z 17.5.1989 r. charakter fikcyjny. Działania takie nie sprzyjają budowie autorytetu ustawodawcy.

Analizowany projekt ustawy, tak jak inne projekty wyżej wymienione, jest niezgodny z zasadą wzajemnej niezależności państwa i związków wyznaniowych, wyrażona w art. 25 ust. 3 Konstytucji. Jego urzeczywistnienie grozi wzrostem zależności finansowej Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego od państwa. Wsparcie finansowe dla Seminarium może okazać się w przyszłości środkiem nacisku ze strony władz państwowych na PAKP.

Projekt jest niezgodny z wyrażoną w art. 32 ust. 1 Konstytucji zasadą równości wobec prawa oraz prawem do równego traktowania przez władze publiczne w szczególności uczelni

niepublicznych. Zakłada bowiem, z nie znanych bliżej motywów merytorycznych, korzystniejsze finansowanie jednej z tego rodzaju placówek, na zasadach przewidzianych dla publicznych szkół wyższych, z budżetu państwa. Służy on jedynie dość wąskiemu środowisku — Polskiemu Autokefalicznemu Kościołowi Prawosławnemu oraz jego wiernym.

Wątpliwości budzi wysokość kwoty rocznego wsparcia — 750.000 zł. Jakie są przesłanki takiej propozycji? W Prawosławnym Seminarium Duchownym jest 30 alumnów na studiach dziennych oraz 49 na studiach zaocznych. Zatem rocznie na jednego z nich ma przypadać ok. 9494 zł. dotacji budżetowej, zaś miesięcznie 791 zł. Precedens finansowania z budżetu państwa Prawosławnego Seminarium może spowodować wysunięcie roszczeń o analogiczne wsparcie dla seminariów duchownych i konfesyjnych szkół wyższych wszystkich innych związków wyznaniowych. Tymczasem samych katolickich seminariów duchownych w 2005 r. było 49. Istnieje zatem groźba eskalacji roszczeń w szczególności ze strony Kościoła Katolickiego, których realizacja spowoduje zapewne poważne obciążenie budżetu państwa. Przypadek Prawosławnego Seminarium Duchownego może zostać wykorzystany jako *casus* legitymizujący postulat katolickich środowisk klerykalnych rozszerzenia wsparcia ze środków publicznych katolickiego szkolnictwa wyższego.

Szczególnego rozważenia wymaga argumentacja wnioskodawców, że projekt ustawy odpowiada konstytucyjnej zasadzie równouprawnienia związków wyznaniowych, sformułowanej w art. 25 ust. 1 Konstytucji, szczególnie w warunkach finansowania z budżetu państwa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i Papieskiej Akademii Teologicznej, a także realnej perspektywy rozszerzenia państwowego wsparcia finansowego na inne uczelnie katolickiego. Są to Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie, Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu, Instytut Teologiczny im. św. Jana Kantego w Bielsku Białej oraz Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum” w Krakowie.

Przedstawione motywy inicjatywy ustawodawczej nie są bezpodstawne. Wszystkie wymienione placówki oświatowe mają charakter wyznaniowy. Ich działalność jest ukierunkowana przede wszystkim na kształcenie elit wyznaniowych poprzez wpajanie adeptom założeń partykularnej, konfesyjnej, odpowiednio: katolickiej i prawosławnej, doktryny religijnej oraz związanej z nią doktryny moralnej czy nauczania społecznego. Tak uformowani słuchacze mają następnie urzeczywistniać ją w swym życiu, zwłaszcza w działalności zawodowej. We wszystkich wspomnianych placówkach kadra kierownicza oraz dydaktyczno-naukowa to w zdecydowanej większości przedstawiciele duchowieństwa, odpowiednio, prawosławnego i katolickiego.

Pomiędzy wyżej wymienionymi placówkami występują także inne analogie. Studentami Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu stają się alumni tamtejszego Wyższego Seminarium Duchownego. Wydział zapewnia im naukę, zaś Seminarium — formację kapłańską. Instytut im. Św. Jana Kantego kształci osoby związane ściśle z misją Kościoła Katolickiego: duchownych, organistów, katechetów. Nie ma on prawa nadawania tytułu magistra teologii, jego absolwenci kontynuują naukę na Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Podobnie wszyscy absolwenci Prawosławnego Seminarium Duchownego kontynuują studia teologiczne na Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej. Podstawą tego procesu jest umowa o współpracy zawarta przez Seminarium z ChAT. Zapewnia ona realizację standardów nauczania. Umowa wspomniana została wysoko oceniona przez Zespół Oceniający Państwowej Komisji Akredytacyjnej, podczas kontroli przeprowadzonej na kierunku „teologia” w ChAT w dniach 7-8.10.2004 r. Wizytatorzy co prawda ogólnie stwierdzili, że ustawy o stosunku państwa do poszczególnych Kościołów nie chronią dostatecznie poziomu kształcenia w seminariach duchownych, wystarczającego dla zaliczenia minimum programowego. Podkreślili zarazem, że w perspektywie zawierania umów z seminariami duchownymi Kościołów współpracującymi z ChAT, zdaniem Zespołu Oceniającego, można wykorzystać doświadczenia z zakresu regulacji tego zagadnienia umowami przyjętymi między ChAT a Prawosławnym Seminarium Duchownym. Placówka ta, jak należy sądzić, spełnia standardy przewidziane dla licencyjnych studiów teologicznych.

Projekty ustaw o finansowaniu z budżetu państwa katolickich wyższych uczelni kościelnych, nie powinien stać się obowiązującym prawem jako sprzeczny z istotnymi zasadami konstytucyjnymi. W przypadku jednak podjęcia decyzji politycznej przez większość parlamentarną o finansowaniu kolejnych uczelni katolickich z budżetu państwa, postulat dofinansowania Prawosławnego Seminarium Duchownego, podobnie jak innych, wyjątkowo nielicznych szkół wyższych należących do wyznań mniejszościowych, zgodnie z zasadą równouprawnienia związków wyznaniowych, zasługuje na poparcie.

Zobacz także te strony:

[Opinia prawna ws. finansowania Świątyni Opatrzności Bożej](#)

[Bogate państwo wspiera biedny Kościół](#)

[Ile kosztuje nas kościół?](#)

Paweł Borecki

Doktor, asystent w Katedrze Prawa Wyznaniowego Uniwersytetu Warszawskiego. Specjalność naukowa: prawo wyznaniowe. Autor artykułów i książek z zakresu prawa wyznaniowego.

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 23-03-2006)

[Oryginał.](#) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,4663>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane

w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl